Technische vragen en antwoorden voor het debat over ongedocumenteerde mensen in Rotterdam

De commissie gaat graag in debat met het college over ongedocumenteerden in Rotterdam en heeft vooraf de volgende vragen:

- **Regelgeving en manier van opvang/begeleiding in andere grote steden.**

Van toepassing is de Vreemdelingenwet. Daarin is geregeld wanneer een vreemdeling rechtmatig verblijf heeft in Nederland. In het zogeheten koppelingsbeginsel in de Vreemdelingenwet (artikel 10) is bepaald dat een vreemdeling die geen rechtmatig verblijf heeft, geen aanspraak kan maken op toekenning van verstrekkingen, voorzieningen of uitkeringen bij wege van een beschikking door een bestuursorgaan. Uitzondering daarop zijn: de medisch noodzakelijke zorg, onderwijs (tot 18 jaar) en rechtsbijstand. Het Rijk heeft na 5 jaar per 1-1-2025 de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) beëindigd en daarmee het mandaat ingetrokken en de financiering beëindigd voor de 5 betrokken pilotgemeenten, waaronder Rotterdam. In afwachting van rechterlijke uitspraken wordt (uitsluitend voor de ex-LVV'ers die bezwaar gemaakt hebben) op kosten van het Rijk verblijf geboden o.b.v. basaal bed-bad-brood.
De andere gemeenten die meededen aan de pilot LVV zijn met eigen middelen doorgegaan en zonder mandaat.

- **Knelpunten die het college ervaart bij de uitvoering van het huidige Rotterdamse beleid.**

Als onderdeel van het Stadsakkoord geeft het college vorm aan ‘Opvang voor iedereen met begeleiding en perspectief’. Voor de groep mensen zonder geldige verblijfsstatus, heeft de gemeente geen bevoegdheden om besluiten te nemen en geen mandaat om hen een perspectief te bieden, aangezien dit vanuit de Vreemdelingenwet de verantwoordelijkheid is van het Rijk.
Het perspectief dat ongedocumenteerden hebben, is soms alsnog de mogelijkheid om rechtmatig verblijf te realiseren. Meestal is echter de enige legale optie terugkeer naar land van herkomst.

Voor alle ongedocumenteerden in de stad geldt dat zij zich in een kwetsbare positie bevinden juist omdat ze geen recht hebben op het Nederlandse sociale vangnet.
Daarbij hebben professionele partijen in de stad het signaal gegeven dat zij opvangmogelijkheden missen voor bepaalde groepen; met name kwetsbare personen (vanwege gezondheidsproblemen) en ouderen.

- **De juridische verplichtingen die Rotterdam heeft ten aanzien van opvang en ondersteuning van ongedocumenteerde personen, en waar bestaat beleidsvrijheid?**

Personen zonder rechtmatig verblijf in Nederland (waaronder ongedocumenteerde en uitgeprocedeerde mensen) hebben op basis van de Vreemdelingenwet en het daarin opgenomen koppelingsbeginsel geen enkel recht op sociale voorzieningen en zijn uitgesloten van de WMO. Er is daarom geen juridische verplichting voor de gemeente om opvang of ondersteuning te bieden aan ongedocumenteerden.

Wel is er op basis van humanitair recht een ondergrens op grond waarvan er winteropvang wordt geboden wanneer de temperatuur onder de nul graden daalt.

- **Welke beleidswijzigingen bereidt het college voor of verwacht het als gevolg van landelijke ontwikkelingen?**

Op 10 november is er een belangrijke zitting van de Raad van State over de hoger beroepen van oud-LVV'ers en circa 6 weken daarna wordt de uitspraak verwacht. Dan wordt duidelijk

in hoeverre en wanneer de rijksoverheid op basis van mensenrechten en uitspraken van het Europese Hof van Justitie gehouden zal zijn om basale opvang te bieden aan uitgeprocedeerde mensen, die niet kunnen terugkeren, zich in zeer kwetsbare omstandigheden bevinden en geheel afhankelijk zijn van overheidshulp. Het is vervolgens aan het Rijk om invulling te geven aan de uitspraak van de Raad van State en aan te geven hoe de uitspraak zal worden uitgevoerd, en of het Rijk daar hulp van de gemeente bij wil. Het college bereidt zich voor om als de uitspraak er ligt, te bekijken of er gezamenlijk met andere 4 steden lobby gevoerd kan worden. Afhankelijk van de inhoud van de uitspraak krijgt dit verder vorm.

- **Reactie op de rechtszaak tegen de staat waar andere gemeenten zich bij hebben aangesloten als belanghebbenden en wat de positie van Rotterdam daar in is.**

De andere gemeenten die meededen aan de pilot LVV zijn na de beëindiging van de LVV per 1-1-2025 met eigen middelen doorgegaan en hebben veel kosten gemaakt. Daarbij hebben zij zich als belanghebbenden in de rechtszaak gevoegd, om duidelijk te maken dat zij de kosten maken omdat het Rijk deze taak laat liggen.
De opvang van de meeste oud-LVV deelnemers in Rotterdam gebeurt echter op verzoek en met financiering van het Rijk, op basis van de uitspraken van de rechters in de voorlopige voorzieningen die door de oud-LVV'ers zijn gevraagd. De gemeente Rotterdam is daarom geen belanghebbende partij in de rechtszaak.

Uiteraard kijken wij wel uit naar de uitspraak van de Raad van State in de hoop dat deze uiteindelijk leidt tot duidelijkheid over de wijze van opvang van de groep zeer kwetsbare ongedocumenteerden.

- **Beleid van de gemeente rondom dreamers (Nederlandse jongeren zonder de juiste verblijfspapieren) en de contacten met onderwijsinstellingen over mogelijkheden rondom het volgen van onderwijs na 18 jaar.**

Ook hier geldt het landelijke kader van de Vreemdelingenwet, het koppelingsbeginsel en de uitzondering in de onderwijswetgeving qua het recht op onderwijs voor kinderen tot 18 jaar als basaal mensenrecht.
Iedereen in Nederland, ook ongedocumenteerde kinderen, moet tot zijn 18de naar school. Indien een ongedocumenteerde voor zijn 18de jaar ingeschreven is bij een vervolgopleiding dan mag deze veelal de opleiding afmaken. Ongedocumenteerde studenten van 18 jaar en ouder (de zogeheten ‘dreamers’) mogen alleen met een vervolgopleiding starten als er sprake is van (tijdelijk) rechtmatig verblijf in Nederland. NGO’s kunnen studenten helpen bij het aanvragen van een studievisum en een MVV (machtiging tot voorlopig verblijf). Daarbij zijn er dan nog praktische problemen, bijvoorbeeld om stage te lopen en te werken tijdens een opleiding, als een geldig identiteitsbewijs ontbreekt.

In 2022 zijn er door het vorige college gesprekken gevoerd over de wens van een aantal onderwijsinstellingen en NGO’s om een Rotterdams convenant voor Dreamers te steunen vanuit de gemeente. Het doel van het beoogde convenant was te zorgen voor gerichte voorlichting, betere begeleiding en oplossingen voor het ontbreken van bekostiging of studiefinanciering voor deze groep. Het Rijk zag geen ruimte om een landelijk onderwijsconvenant voor Dreamers te onderzoeken, vanuit het standpunt dat deze studenten geen recht op onderwijs hebben omdat zij onrechtmatig in Nederland verblijven en de focus op terugkeer ligt. Het vorige college heeft de landelijke wet- en regelgeving gevolgd.